

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
BÖLCSESZET- ÉS TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KAR

Nyelvtudományi Doktori Iskola

Vezető: Prof. dr. Németh T. Enikő

Elméleti Nyelvészet Doktori Program

Vezető: Prof. dr. Németh T. Enikő

Papp Melinda

**Az osztenzív stimulusok szerepe a verbális történetek
átadásában és megértésében**

PhD-értekezés tézisei

Témavezető: Dr. Ivaskó Livia

egyetemi docens

Szeged

2021

A kutatás az EFOP-3.6.1-16-2016-00008 azonosítójú, EU társfinanszírozású projekt és az Innovációs és Technológiai Minisztérium ÚNKP-19-3. kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának szakmai támogatásával valósult meg.

Bevezetés

Homo narrans annyit tesz: a történetet mondó ember. Az embert sajátos viselkedése, történetmondási habitusa alapján megnevező fogalmat Kurt Ranke (1964) használta először. A homo narrans történeteket kreál, őriz, történeteket interpretál, a történetmondás által s ugyanakkor a történetek által irányítottan viselkedik. A homo narrans tulajdonságai közé tartozik továbbá az is, hogy narratív élményekkel, tapasztalatokkal és narratív kompetenciával rendelkezik (Keszeg, 2002, 2011, 34). A történetek átadásával kapcsolatos mentális és nyelvi folyamatok, a történetmondó motivációi, a történet és mesemondás funkciói több tudományterület, többek között a narratív pszichológia, a nyelvészet, az irodalomtudomány, valamint a néprajz kutatóinak, szakembereinek érdeklődésére is számot tartó témák. A disszertáció főként pragmatikai és kognitív nyelvészeti szempontból közelít a történet-, illetve mesemondásra épülő beszédhelyzetek értelmezéséhez, elemzéséhez. A disszertáció több korcsoportban vizsgálja a figyelem irányítására alkalmas jelzések, az osztenzív stimulusok szerepét a verbális történetek átadásában és megértésében.

1. A disszertáció témája és elméleti háttere

A dolgozatban többféle történetmondási szituációban vizsgálom és elemzem a különböző figyelem felkeltésére és irányítására alkalmas segítő ingerek szerepét és hatékonyságát. A dolgozat perspektívájában a természetes pedagógiai hozzáállás modellje (Csibra és Gergely, 2006, 2009) alapján azt mondhatjuk, a történetek (is) speciálisan emberi tanulási és tanítási formákként jelennek meg, melyeknek befogadása során a történetet hallgató a kulturálisan felkészültebb társtól várja azt, hogy számára releváns módon adja át az adott kulturálisan releváns információkat. A disszertáció előzményének tekinthető kutatások (Ivaskó és Papp, 2017; Papp és Ivaskó, 2017; Papp, 2018b) során is alapvető elméleti kiindulópontként tekintettem e társas tanulási rendszer sajátosságaira. Ezek közül főként a tudás átadását kiváltó sajátos kommunikatív jegyeknek, mint például a szemkontaktusnak vagy a dajkanyelv egyedi prozódiai mintázatának szerepét vizsgáltam történetmondási szituációkban. A kommunikációs szándékot kifejező jelzések hatására a gyermekek aktívabb figyelmi állapotba kerülnek, és ezen jelzések az ismeretszerzés lehetőségére is felhívják figyelmüket. Ezek az osztenzív jelzések rendkívül nagy jelentőséggel bírnak a történetmondási helyzetekben is, amikor a kulturálisan felkészültebb fél, vagyis a történetmondó egyik szándéka az, hogy ráirányítsa a partnere figyelmét a történetre mint kulturálisan releváns információk halmazára.

A disszertáció elméleti nyelvészeti háttérének megalapozására a legnagyobb hatást a poszt-grice-i irányzat egyik legelterjedtebb és egyre szélesebb körben alkalmazott kognitív elmélete a relevanciaelmélet (Sperber és Wilson, 1995) gyakorolta. A szerzőpáros a kommunikációt az emberi megismerés egyik fontos esetének tekinti. A relevanciaelmélet szerint az ember az őt körülvevő környezet fizikai ingereit úgy dolgozza fel, hogy folyamatosan szelektálja azokat aszerint, hogy az adott pillanatban várhatóan mennyire lehetnek hatással rá. Az értekezés egyik kulcsfogalmának tekinthető oszteniót olyan viselkedési formaként definiálják, amelynek segítségével az interakciós partner valamit meg akar mutatni. Korábbi írásainkban (Ivaskó és Papp, 2017, 2020) is fontosnak tartottuk hangsúlyozni a relevanciaelmélet azon állítását, miszerint az interakciós partner nem figyel minden stimulusra egyforma mértékben, és nem is hajt végre egyforma erőfeszítéseket ezen ingerek feldolgozására, csak a számára várhatóan releváns ingerek feldolgozására fordít energiát. Társas interakcióban, amikor a kezdeményező valamilyen információ birtokába akarja juttatni partnerét, és ezen szándékát is kölcsönösen fel akarja ismertetni vele, megfelelően kell tudnia megválasztani azt az ingert vagy ingeregyüttest, melynek segítségével szándékait hatékonyan tudja felismertetni partnerével (Sperber és Wilson, 1995).

A hatékony történetmondás verbális és nonverbális szinten különbözőképpen valósulhat meg attól függően, hogy a kommunikátor milyen beszédhelyzetben, milyen kommunikációs szándékkal mondja el az adott történetet a kommunikációs partnernek. A dolgozatban főként a történetmondó nonverbális kommunikációjának (Buda, 1986, 81–93; Barra, 2014, 77; Aczél és Bencze, 2007, 231–233) szerepével foglalkozom abból a vizsgálati szempontból, hogy milyen hatással vannak az egyes nonverbális ingerek, például a hangsúlyozás vagy a szemkontaktus fenntartása a történetek verbális stimulusainak feldolgozására.

A disszertáció a történetmondás egy specifikus altípusának, a mesemondásnak különösen nagy jelentőséget szentel. A mesékkal kapcsolatban számos tévhit kering a köztudatban, melyek közül az egyik legelterjedtebbet emelném ki: a mesék gyermekekhez szóló történetek (Boldizsár, 2010, 13–16). A mesemondók a 19. század végéig elsősorban a felnőtt közönségnek meséltek, ami egyben azt is jelenti, hogy a mese a kezdetektől fogva a szórakoztatás mellett a tudás- és információátadás egyik nagyon fontos eszköze volt. A mesékre úgy tekintek, mint a kulturálisan releváns információk továbbadása szempontjából fontos narratívákra, melyek hétköznapi és terápiás célokra egyaránt felhasználhatóak. A disszertáció szemléletmódjához illeszkedik az a felfogás (Boldizsár, 2010), mely amellet érvel, hogy minden életkorban és minden élethelyzetben megtalálhatóak azok a mesék, amelyek abban a konkrét szituációban a legrelevánsabbak az egyén életére nézve. A témával kapcsolatos

szakirodalmak áttekintése során merült fel bennem az a felismerés, hogy a mesék, ezen belül pedig a mesékben előforduló metaforikus megnyilatkozási formák terápiás célú felhasználását érdemes lenne nyelvészeti vizsgálatok tárgyává tenni, ugyanis erre vonatkozó kutatásokról a dolgozat elkészültéig nem szereztem tudomást. A Metamorphoses Meseterápiás Módszeren (Boldizsár, 2010, 2014) alapuló történetmondási szituációkból származó nyelvi példákon keresztül vezetem be a metaforikus nyelvhasználat azon felfogását, mely a terápiás történetmondásra mint speciális osztenzív viselkedésre tekint, a metaforikus nyelvhasználatra pedig úgy, mint a verbális osztenzió egy sajátos formájára. Amellett érvelek, hogy ezek az osztenzív viselkedésként jellemezhető szituációk lehetőséget biztosítanak arra, hogy a kulturálisan releváns reprezentációk megoszthatóak lehessenek a páciensekkel annak érdekében, hogy általuk olyan információkhoz juthassanak, melyek a segítségükre lehetnek (Papp, 2018a, Ivaskó és Papp, 2019, 2020).

A disszertáció a nyelv használatára mint társas megismerő tevékenységre tekint a történetmondási helyzetek bemutatásakor és elemzésekor, ezért egy újabb szempontként figyelembe vettem azt is, hogy a diskurzus résztvevői magára a nyelvi tevékenységre és az ebben a közegben végbemenő dinamikus jelentésképzésre is reflektálhatnak. A mesemondók metapragmatikai tudatosságának (Verschueren, 1999, 187–198; Tátrai, 2011, 119–125) vizsgálata során az óvodapedagógusok és a meseterapeuták mint történetmondók által alkalmazott osztenzív stimulusok kerültek a kutatás ezen részének középpontjába. Azért e két célcsoportra esett a választásom, mert mindkét vizsgált populáció tagjai többéves vagy évtizedes tapasztalattal rendelkeznek a történetek hatékony átadása terén.

Mind a terápiás, mind a hétköznapi mesemondás esetén megállapíthatjuk, hogy ha a mesemondás kontextusára interszubjektív viszonyrendszerként értett kontextusra (Tátrai, 2017, 927–931) tekintünk, akkor azt mondhatjuk, hogy azt a közös figyelmi jelenet teremti meg. A közös figyelmi jelenetként funkcionáló diskurzusokban (Tátrai, 2019) – mint amilyen a mesemondási és mesefeldolgozási szituáció – a résztvevők figyelme a mese világa által meghatározott eseményekre és az azokban szereplő dolgokra irányul. A beszédhelyzetnek megfelelő osztenzív ingerek alkalmazása segíti hozzá a mesehallgatót (Papp, 2018b) annak az intenzív fókuszált figyelmi állapotnak (Stallings, 1988) az eléréséhez, amelyben a mesék megfelelő absztrakciós szintre juthatnak (Boldizsár, 2010). Ezt az állapotot Stallings (1988) történethallgatási transznak nevezi.

A disszertáció a fentiekben vázolt kérdésköröket járja körül részletesen a téma szempontjából relevánsnak tekinthető szakirodalmak bemutatásával, összevetésével, saját empirikus kutatási eredmények ismertetésével, majd mindezek szintetizálását követően új

elméleti megközelítések megfogalmazásával. A 153 szakirodalmi tételből álló, elméleti anyag könnyebb értelmezését és az empirikus vizsgálatok eredményeinek megismerését 45 ábra és 16 táblázat is segíti.

2. A disszertáció felépítése és módszertana

A disszertáció első fejezetében arra a kérdésre igyekszem választ adni, hogy milyen kognitív és nyelvi készségekre, képességekre van szükség a történetek átadásához és megértéséhez. E fejezetben foglalkozom a relevancia, a figyelem, a közös figyelmi jelenet, a metareprezentációs képesség, valamint a gyermekek kognitív érésének szerepével a történetmondási szituációban. Röviden bemutatom a természetes pedagógiai hozzáállás modelljét, mely történetmondási helyzetekben jól alkalmazhatónak bizonyult. A modellben leírt természetes állapot jellemző többek között a mesemondási és mesehallgatási szituációkra is: a mesehallgató a kulturálisan felkészültebb társaktól várja ugyanis azt, hogy számára releváns módon ismertessék meg vele az adott kulturálisan releváns információt.

Már a disszertáció elején, a 2. fejezetben fontosnak tartottam két kulcsfogalom, a történet és a mese meghatározását, és a köztük lévő viszony tisztázását. Ebben a részben térek ki arra is, hogy kommunikációs és nyelvi szempontból milyen különbségeket vélek felfedezni a hétköznapi történetmondás és a mesemondás között, valamint arra is, hogy milyen pedagógiai és terápiás célok szolgálatába lehet állítani a megfelelő osztenzív ingerekkel közvetített, jól átadott történeteket, meséket.

A 3. fejezetben azt mutatom be, hogy a történetmondó nonverbális kommunikációjának milyen szerepe van a történetek verbális stimulusainak feldolgozásában. A kommunikáció nonverbális csatornájának eszköztárából a disszertációban főként a tekintet és a szemkontaktus szerepére, valamint a vokális kommunikáció eszközeire fókuszálok.

A megfelelő osztenzív ingerekkel kísért történetmondás hatásaként létrejövő történethallgatási transz állapotával foglalkozom a 4. fejezetben. Az antropológusok, a nyelvészek és a pszichológusok is sokszor utalnak erre az állapotra, de kevés útmutatást adnak arról, hogy valójában mi is történik egy ilyen alternatív tudatállapotban. Stallings (1988) nyomán ennek rövid bemutatására vállalkozom ebben a részben.

Az 5. fejezetben arról adok számot, hogy különböző beszédhelyzetekben milyen sajátosságai vannak a hatékony történetmondásnak. Az, hogy mikor mondhatjuk hatékonynak a beszélő történetmondási stratégiáját, nagymértékben függ attól, hogy a történetmondó milyen szándékokkal rendelkezik az adott szituációban.

A 6. fejezetben a korábban ismertetett elméleti modellekre, keretekre épülő empirikus kutatásomat mutatom be. A történetmondási szituációban megjelenő osztenzív stimulusok vizsgálatára, két korcsoport számára két külön vizsgálóeljárást dolgoztam ki, és ezekkel végeztem méréseket. Először (a 6.1. alfejezetben) az óvodáskorú gyermekek számára kidolgozott módszertant, az erre a korcsoportra vonatkozó hipotéziseket, majd a kapott adatokat, és ezek kvantitatív és kvalitatív feldolgozását mutatom be. A 6.2. alfejezetben a történetmondási helyzetben alkalmazott osztenzív stimulusok hatékonyságát fiatal felnőttek körében vizsgáló eljárás módszertanának, az erre a populációra vonatkozó hipotéziseknek és a kapott adatok kvantitatív feldolgozásának leírása kap helyet. Az adatokat és a kapott eredményeket mindkét esetben anonim módon kezeltem a nyelvészeti kutatásokban szokásos etikai normák betartása mellett. A disszertációban szereplő kísérletek és azok eredményeinek egy része korábban már tanulmány formájában megjelent (Papp és Ivaskó, 2017; Ivaskó és Papp, 2017; Papp 2018b).

A 7. fejezetben a történetmondók pragmatikai és metapragmatikai tudatosságával kapcsolatos kérdésekkel foglalkozom. A 7.1. alfejezetben az óvodapedagógusok mint történetmondók által alkalmazott osztenzív stimulusokra vonatkozó kérdőíves vizsgálat hipotéziseit, módszertanát, a kapott adatokat, a statisztikai feldolgozás menetét, valamint a kutatás eredményeit mutatom be. A kérdőív összeállításakor kitértem az óvodáskorú gyermekekhez szóló mesemondás során hatékonynak tartott technikákra, eszközökre (7.1.4.1.), a mesemondásra mint kommunikációs helyzetre való felkészülésre (7.1.4.2.) valamint arra is, hogy a mesemondásra mennyire tekintenek formális keretek között tanult verbális megnyilatkozási formaként (7.1.4.3.). A 7.1.4.4. alfejezetben a 3-4 éves és az 5-6 éves korcsoportban a mesemondás során hatékonynak tartott osztenzív ingerek összevetésére kerül sor. Az alanyok ezen témakörökben megfogalmazott válaszai tanúskodnak az óvodapedagógusok mesemondási szituációkra vonatkozó pragmatikai és metapragmatikai tudatosságáról.

A disszertáció több fejezetében felmerül a mesék terápiás célú felhasználása, ezért indokoltnak tartottam egy rövid bemutatást írni magáról a Metamorphoses Meseterápiás Módszerről (7.2.1.), hogy a nyelvészeti elemzés tárgyává tett példák értelmezhetőek legyenek az adott beszédhelyzetben. A 7.2.2. alfejezetben a meseterapeuták mint történetmondók metapragmatikai tudatosságát vizsgálom a kvalitatív interjúkészítés módszertanával. Az interjú során kitérek a dolgozat szempontjából releváns kérdésekre, vagyis a gyermekeknek és a felnőtteknek szóló mesemondás osztenzív ingereinek összevetésére (7.2.2.1.), a transzállapot

létrejöttének körülményeire meseterápiás csoportokon (7.2.2.2.), valamint a meseterapeuta mesemondásra mint társas interakcióra való felkészülésére.

A 8. és 9. fejezetben a fókusz egy verbális osztenzív ingertípusra, a metaforikus nyelvhasználatra helyeződik. A 8. fejezetben először a metafora egy lehetséges kognitív nyelvészeti szemléletét mutatom be Kövecses (1998, 2005, 2006) valamint Lakoff és Johnson (1980, 1999) nyomán (8.1.). Ezt követően térek rá a metaforák relevanciaelméleti (Sperber és Wilson, 1995) megközelítésére (8.2.), mely a nagy hatással volt a disszertáció elméleti hátterének kidolgozására. Azt, hogy a metaforikus nyelvhasználati formákat miért tekinthetjük terápiás történetmondási helyzetben verbális osztenzív ingereknek, a 8.3. fejezetben indoklom meg. A 8.4. fejezetben a korábbiakban ismertetett, fiatal felnőttekkel végzett kísérlet egy történetmondási helyzetbe ágyazott metaforafeldolgozásra vonatkozó szubtesztjének hipotéziseit, módszertanát és eredményeit mutatom be. A 8.5. alfejezet a metaforikus nyelvhasználat szerepét vizsgálja a Metamorphoses Meseterápiás Módszer alkalmazásában először esettanulmányokból idézett metaforikus nyelvhasználati példák elemzésével, majd egy kvalitatív interjú formájában. A 8.6. alfejezetben térek ki arra részletesen, hogy valójában milyen szándékokkal rendelkezik egy történetmondó egy terápiás célú mesemondási szituációban, majd mindezek alapján megvizsgálom azt a kérdést, hogy vajon relevanciaelméleti (Sperber és Wilson, 1995) értelemben kommunikáció-e a terápiás célú mesemondás? Ebben a részben ennek a sajátos osztenzív viselkedésnek egy új, kognitív nyelvészeti megközelítését ismertetem.

A 9. fejezetben egy olyan dinamikus modellt mutatok be, melyet alkalmasnak tartok a terápiás célú mesemondási szituációkban megjelenő metaforikus elemek értelmezésének leírására. A modell működését a 9.2. alfejezetben egy konkrét esettanulmány segítségével *A csillagszemű juhász* példáján keresztül vezetem végig.

A disszertáció tartalmaz három kitekintő fejezetet is,¹ melyek nem kapcsolódnak szervesen az elvégzett kutatómunka fő elméleti irányvonalához, de ezeket az izgalmas, új perspektívákat jelentő megközelítéseket is fontosnak tartom megemlíteni.

A disszertációban bemutatott kutatások vegyes módszertanra (Cohen, Manion és Morrison, 2013) épültek, ugyanis mind a kvalitatív, mind a kvantitatív kutatás előnyeit szerettem volna a disszertáció témájának alaposabb megismeréséhez felhasználni. A kvantitatív kutatás mint strukturált módszer, alkalmasnak bizonyul a vizsgált sokaság statisztikai jellemzésére és az azonosított összefüggések számszerűsítésére (Neulinger, 2016), a kvalitatív kutatással pedig

---

¹ Ilyen kitekintő részek az 5.4., a 10. és a 11. fejezet.

olyan összefüggésekre is rá lehet mutatni, melyek ugyan statisztikailag lehet, hogy nem szignifikánsak, de a kutatási kérdések olyan vetületeire is rávilágítanak, melyekre egy kizárólag kvantitatív módszertanra épülő kutatás nem lenne képes.

3. A disszertációban megfogalmazott hipotézisek és a kapott kutatási eredmények

„Hogyan értjük meg a nekünk mondott történeteket? Mi alapján figyelünk vagy nem figyelünk a történetek egyes elemeire? Mi segít ebben minket, és mikor alakul ki az erre való képesség a gyermekeknél?” – hangoztak el a fenti kérdések a disszertáció 1. fejezetében. A relevanciaelméleti alapokra épülő dolgozat elméleti és empirikus kutatásokat ötvöző 11 fejezetében többek között ezekre a kérdésekre igyekeztem választ adni. Elsősorban azokat a viselkedési formákat, oszteniőkat vizsgáltam meg, melyek segítségével a történetmondás során a beszélő az interakciós partnernek valamit meg akar mutatni. A relevanciaelmélet alapvető felvetéseit, valamint metaforafelfogását (Sperber és Wilson, 1995) is számos kritika érte az elmúlt évtizedekben, melynek hatására maguk a szerzők (többek között Robyn Carston (2002) javaslatait is figyelembe véve is finomították, módosították elméletüket, de az alapvető felvetéseiket továbbra is fenntartják (Sperber és Wilson, 2008/2013; Wilson és Carston 2008; Wilson, 2018) Habár a gondolatmenet kiindulási alapját több vizsgálat esetén is a relevanciaelmélet szolgáltatta, bizonyos pontokon szükségesnek láttam az elmélet továbbgondolását (erre részletesen kitértem a vonatkozó fejezetekben), illetve egy sajátos nyelvhasználati formára, a terápiás történetmondásra történő specifikus alkalmazását. Mindezek eredményeképpen jött létre magának a terápiás történetmondásnak egy új, kognitív nyelvészeti perspektívából megfogalmazott definíciója, valamint a terápiás célú mesemondási szituációkban megjelenő metaforikus elemek értelmezésének dinamikus modellje.

A történetmondás során a verbális stimulusok megértésében elsőként a nonverbális ingerek szerepét vizsgáltam meg szakirodalmi tételekre hivatkozva, valamint kísérletes és kérdőíves módszertannal. A kísérletes kutatás fókuszában az óvodáskorú gyermekek és a fiatal felnőttek álltak. A kérdőíves kutatás kifejezetten az óvodáskorú gyermekek oszteniív stimulusokra való fogékonyságára fókuszált mesemondási szituációban. A nonverbális stimulusok közül a szemkontaktus és a dallammintázat szerepének vizsgálatára külön figyelmet fordítottam.

A disszertációban az oszteniív stimulusoknak a verbális történetek átadásában és megértésében betöltött szerepét vizsgáló kutatásomat tudatosan vegyes módszertanra építettem. A vizsgálataim során ennek a vegyes módszertanú kutatásnak a hatékonysága többek között a

szemkontaktus mint osztenzív inger szerepével kapcsolatban beigazolódott. (Ennek tárgyalására a hipotézisek igazolhatóságának bemutatását követően térek ki.) A következőkben 4 táblázatban foglaltam össze a disszertáció kvalitatív módszertannal megvalósuló kutatásainak főbb eredményeit.

Hipotézisek	Hipotézisek igazolhatósága
<i>Az osztenzív stimulusok hatékonyságát vizsgáló, óvodáskorú gyermekekkel történetmondási helyzetben végzett kísérletre vonatkozó hipotézisek</i>	
H1: A dajkanyelv használata segíti az óvodáskorú gyermekeket a meghallgatott mesék feldolgozásában és a mesemondást követően a fontos tartalmi elemek felidézésében. Ebben az életkorban a dajkanyelvi sajátosságok elhagyásával romlik a meseértési teljesítmény is.	Beigazolódott.
H2: A szemkontaktus a mesemondás során mint osztenzív stimulus segíti az óvodáskorú gyermekeket figyelmük fenntartásában és a mesék tartalmi elemeinek felidézésében.	A vizsgált mintán nem igazolódott be.
H3: Minél több – a feldolgozást segítő – osztenzív stimulust kapnak a gyermekek a történehallgatás során, annál jobban teljesítenek a mesét követő meseértési feladatok megoldásakor. Ezek alapján az előzetes várakozások szerint a leghatékonyabbnak az a mesemondási stratégia bizonyul, amelyben mind a szemkontaktus, mind a dajkanyelv használata osztenzív ingerként van jelen.	Beigazolódott.

Hipotézisek	Hipotézisek igazolhatósága
<p>H4: Minél kevesebb – a feldolgozást segítő – osztrénív stimulust kapnak a gyermekek a történehallgatás során, annál rosszabbul teljesítenek a mesét követő meseértési feladatok megoldásakor. Ezek alapján a legkevésbé hatékonyak az a mesemondási stratégia bizonyul, melyre a neutralizált hangsúlyozás alkalmazása és a szemkontaktus kerülése jellemző.</p>	<p>Beigazolódott</p>
<p>H5: Ha humán ágens közvetíti a mesét, a gyermekek jobban teljesítenek a meseértési teszten, mint amikor egy bábot látnak a képernyőn mesehallgatás közben.</p>	<p>Beigazolódott.</p>
<p>H6: Az életkor előrehaladtával a gyermekek meseértési teljesítménye javul annak ellenére is, hogy nem minden esetben a történet átadása szempontjából leghatékonyabb mesemondási stratégiával találkoznak. A teszteken elért eredmények tehát az életkor előrehaladtával javulnak, vagyis az idősebb gyermekek több pontot érnek el a kérdések megválaszolásakor, mint a fiatalabbak.</p>	<p>Beigazolódott.</p>

1. táblázat: Az osztrénív stimulusok hatékonyságát vizsgáló, óvodáskorú gyermekekkel történetmondási helyzetben végzett kísérletre vonatkozó hipotézisek és azok igazolhatósága (Papp és Ivaskó, 2017; Ivaskó és Papp, 2017; Papp 2018b).

Hipotézisek	Hipotézisek igazolhatósága
<i>Az osztenzív stimulusok hatékonyságát vizsgáló, fiatal felnőttekkel történetmondási helyzetben végzett kísérletre vonatkozó hipotézisek</i>	
H7: A felnőtteknek szóló mesemondás esetében nem mutatkozik nagy különbség a hétköznapi beszédszerűen átadott történet és a mesemondói attitűddel átadott történet között abból a szempontból, hogy a történetmondást követően a történetet hallgató mennyire képes felidézni a hallottakat.	Beigazolódott.
H8: A felnőtteknek szóló mesemondás esetében a történetmondók által használt sajátos mesemondói attitűddel átadott mesék hatékonyan közvetítik a mesében őrzött információkat. A vizsgálat szempontjából ez azt jelenti, hogy az ilyen mesemondási stratégiával átadott történeteket követően érik el a legtöbb pontot a vizsgálati személyek.	Részben igazolódott be. Valóban hatékonyan közvetítették az információkat a mesemondói attitűddel átadott mesék, hiszen az alanyok a mesehallgatást követően képesek voltak a tartalomra vonatkozó kérdések jelentős részének megválaszolására, de az, hogy az ilyen mesemondási stratégiával átadott történeteket követően érik el a legtöbb pontot az alanyok, a vizsgált mintán nem igazolódott be.
H9: Mind a hétköznapi beszédszerűen átadott történetek, mind a mesemondói attitűddel elmondott mesék hatékonyabbnak bizonyulnak a figyelemirányítás és a tudásátadás szempontjából felnőttkorban is, mint a neutralizált hangsúlyozással jellemezhető mesemondás vagy az irreleváns elemeket hangsúlyozó mesemondás.	Beigazolódott.

2. táblázat: *Az osztenzív stimulusok hatékonyságát vizsgáló, fiatal felnőttekkel történetmondási helyzetben végzett kísérletre vonatkozó hipotézisek és azok igazolhatósága*

Hipotézisek	Hipotézisek igazolhatósága
<i>A fiatal felnőttekkel történetmondási helyzetben végzett kísérlet metaforikus tartalomra vonatkozó szubtesztjének hipotézisei</i>	
H10: Hipotézisem szerint a metaforikus tartalomra („a nagy kígyó” értelmezésére) vonatkozó kérdésre adott válaszok heterogén mintát fognak mutatni, ami jól példázza azt, hogy egy metaforikus megnyilatkozás hányféle interpretációt aktivál.	Beigazolódott
H11: Előzetes várakozásaim szerint a metaforikus tartalomra („a nagy kígyó” értelmezésére) vonatkozó kérdésre adott válaszok illeszkedni fognak egyfajta skálába, ami alátámasztja a relevanciaelmélet metaforafelfogásának kontinuum jellegét.	Beigazolódott.

3. táblázat: A fiatal felnőttekkel történetmondási helyzetben végzett kísérlet metaforikus tartalomra vonatkozó szubtesztjének hipotézisei és azok igazolhatósága

Hipotézisek	Hipotézisek igazolhatósága
<i>Az óvodapedagógus mint történetmondó által alkalmazott osztenzív stimulusok vizsgálatára kidolgozott kérdőíves kutatás hipotézisei</i>	
<p>H-I: Az óvodapedagógusok mint a kulturálisan releváns tudás átadásában nagy tapasztalattal rendelkező mesemondók olyan releváns válaszokat adnak a kérdőívben szereplő kérdésekre, melyek az óvodáskorú gyermekekhez szóló mesemondás során használt, hatékony kommunikációs módszerekről és eszközökről szólnak. Az, hogy az óvodapedagógus mint mesemondó képes saját kommunikációjához reflexíven állni, és felmérni annak hatékonyságát a történet befogadására nézve, igazolja, hogy a metapragmatikai tudatosság jelen van az általa alkalmazott mesemondási stratégiában.</p>	<p>Beigazolódott.</p>
<p>H-II: Az óvodapedagógusok kommunikációs stratégiája a mesemondás során illeszkedik az adott csoport kognitív és nyelvi érettségéhez, vagyis mutatkoznak eltérések a 3-4 éveseknek és az 5-6 éveseknek szóló mesemondás figyelem fenntartása szempontjából hatékonynak tartott kommunikációs technikái között.</p>	<p>Beigazolódott.</p>
<p>H-III: A 3-4 éves korcsoportnak szóló mesemondás során több olyan típusú segítő ingert neveznek meg, amely nem a közvetlen emberi kommunikációhoz kötődik, mint az 5-6 éves korcsoport esetében, például tárgyak, eszközök használatát.</p>	<p>Beigazolódott.</p>

4. táblázat: *Az óvodapedagógus mint történetmondó által alkalmazott osztenzív stimulusok vizsgálatára kidolgozott kérdőíves kutatás hipotézisei és azok igazolhatósága*

A kérdőíves vizsgálat eredményei alapján a lassabb beszédtempó alkalmazása, valamint a jellegzetesen gyermekekhez szóló, a szöveg lényeges tartalmi elemeit kiemelő dallamív esetében is kimutatható statisztikai különbséget találtunk a két életkori csoport között: a 3-4 éves gyermekek esetében hatékonyabbnak találták ezeket a technikákat élősavas mesemondás során, mint az 5-6 éves gyermekeknél. Az óvodapedagógusok a magasabb alaphang használatát és a szemkontaktust mindkét életkori csoportban egyformán fontos, a figyelem fenntartását segítő ingernek tekintették. Az adatok kiértékelését követően megállapíthatjuk, hogy a megkérdezett óvodapedagógusok válaszaiban nemcsak a történetmondási helyzetben tapasztalható metapragmatikai, hanem a pragmatikai tudatosságukra utaló jelzésekkel is találkozhatunk. (Az ezzel kapcsolatos előzetes feltevéseim is megerősítést nyertek, ezek részletes kifejtése a 7.1.5. fejezetben olvasható.)

A kvalitatív módszertanú vizsgálatok közül kiemelném a Sólyom Andrea meseterapeutával készített kvalitatív interjú fontosságát. Az interjúban érintettünk több, a disszertáció más fejezeteiben is előforduló témát, úgymint a gyermekeknek és a felnőtteknek szóló mesemondás osztenzív ingereinek összevetését, a történehallgatási tranz állapotának létrejöttét és a mesemondásra mint társas interakcióra való felkészülést. Mindhárom témában elhangzó állítások megerősítették a korábbiakban elméleti, és empirikus kutatás szintjén már tárgyalt feltevéseket, a szemkontaktus szerepével kapcsolatban pedig kiegészítették a korábbiakban foglaltakat. Az óvodapedagógusok által adott válaszok alapján segítő ingernek tekinthetjük a szemkontaktus fenntartását a gyermekeknek szóló történetmondás közben, a kísérletes eredmények azonban nem igazolták a szemkontaktusnak mint osztenzív stimulusnak a segítő szerepét a mesemondás során az óvodáskorú gyermekek figyelmének fenntartásában és a mesék tartalmi elemeinek felidézésében.

Reflexióim a fentiekben bemutatott empirikus kutatási eredményekre: Célszerűnek tűnik ezért egy nagyobb mintán is megismételni a vizsgálatot, azonban azzal is számolnunk kell, hogy más okai is lehetnek ennek az eredménynek. Ezekre a lehetséges összefüggésekre az interjú elemzése során lettem figyelmes. A terapeuta által tapasztaltak alapján lehetségesnek tartom, hogy egy bizonyos mértékben valóban fontos a szemkontaktus tartása a gyermekeknek szóló mesemondás alatt, de lehetséges, hogy a figyelem fenntartásához, a belső képalkotási folyamatok beindulásához és a transzállapot létrehozásához ennél a populációnál nem ez az egyik leghatékonyabb osztenzív inger típus. Valamint fontos szempont lehet a további vizsgálatokhoz annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy vajon meddig lehet kiemelt jelentősége a szemkontaktusnak? Lehetséges, hogy a szemkontaktus felvétele mint a mesehallgatóhoz való kapcsolódás eszköze jelenik meg egy ilyen beszédhelyzetben, s a történet

előrehaladtával ennek jelentősége csökken. Abban, hogy kísérletes eredményekkel nem volt egyértelműen igazolható a szemkontaktus jelentősége, az is szerepet játszhat, hogy sok gyermek élősavas mesemondás esetén leggyakrabban felolvasott mesékkel találkozik, ahol a tekintettartás lehetősége kisebb, mint a fejből mondott mesemondás esetén, illetve (ahogyan az az óvodapedagógusokkal végzett kérdőíves vizsgálat adataiból is kitűnik) gyakran bábokkal illusztrált mesemondásban is részt vesznek a gyermekek, ahol a szemkontaktus szerepe ismét háttérbe szorul. Mindezek alapján izgalmas perspektívát látok a szemkontaktus gyermekeknek szóló történetmondási helyzetben betöltött szerepének tisztázása érdekében további empirikus kutatások tervezésében és megvalósításában.

4. A metaforikus nyelvhasználat mint osztenzív inger szerepe a terápiás történetmondási szituációban

A disszertáció második felében egy verbális stimulustípussal foglalkoztam, a metaforikus megnyilatkozások szerepével történetmondási szituációban. A mesék, mint specifikus történetek megértése során nagy jelentőségűnek bizonyult a kreatív, mesei metaforák használata, melyek segítségével a mesehallgatóban akár terápiás folyamatok is elindulhatnak. Korábbi munkáink (Papp, 2018a; Ivaskó és Papp 2019) alapján azt mondhatjuk, hogy a metaforikus kifejezés, mint nyelvileg megformált jelentésképző elem a meseterápiás szituációkban a résztvevők számára különösen fontos jelentéstartalommal bíró egység, melynek interpretálása során több kognitív funkció együttes működésére van szükség (Ivaskó és Papp, 2020). Ebben a felfogásban a metaforikus nyelvhasználat tehát úgy értelmezhető, mint a történetmondáson alapuló terápiás diskurzus funkcióinak egy sajátos eszköze. A terápiás célú mesemondási szituációk vizsgálata kapcsán egy fontos, nyelvészeti szempontból is izgalmas, elméleti megállapításra jutottam, mely szerint a meseterápiás történetmondás osztenzív viselkedés ugyan, de nem tekinthető a hagyományos relevanciaelméleti értelemben véve osztenzív-következtetési kommunikációnak. Egy meseterápiára épülő beszédhelyzetben a hétköznapi szituációktól eltérő módon valósul meg a metaforikus nyelvhasználat alkalmazása abból a szempontból, hogy itt a terapeuta nem önnön individuális, mentális reprezentációját kívánja kölcsönösen nyilvánvalóvá tenni az adott metaforikus kifejezés értelmezésére vonatkozóan, hanem meghagyja a partnere számára azt a lehetőséget, hogy olyan mentális kontextust építsen, mely lehetővé tudja tenni, hogy az adott élethelyzetben a partner megtalálja a kulturálisan nyilvánvaló információnak az individuális, számára releváns interpretációját. A terápiás történetmondás során elhangzó metaforikus nyelvhasználati formák feldolgozása során

az egyén annak érdekében tesz műveleti erőfeszítéseket, hogy megtalálja a számára optimálisan releváns interpretációt. A terápiás folyamat akkor éri el a célját, mikor az egyén az adott meséből a számára fontos elemek, szereplők, helyszínek szerepét a saját életére vonatkoztatva a saját céljai elérésére tudja fordítani.

5. Terápiás célú mesemondási szituációkban megjelenő metaforikus elemek értelmezésének dinamikus modellje

A disszertáció utolsó fejezetében korábbi írásaink (Papp, 2018a; Ivaskó és Papp, 2019, 2020) továbbgondolása nyomán egy olyan dinamikusan működő modellt mutattam be, melyet a terápiás célú mesemondási szituációkban megjelenő metaforikus elemek értelmezésére alkalmasnak találok. A terápiás történetek feldolgozása során olyan kontextuális információk befolyásolhatják az adott metaforikus nyelvi elemek jelentésének alakulását, melyek egy többféle jelentést is megengedő, tágabb, illetve szűkebb jelentés megtalálását a relevanciaszinttől függővé tevő dinamikus modellben írhatóak le attól függően, hogy a szituációban mire irányulnak a résztvevők szándékai és befogadói attitűdjei. A metafora-feldolgozás több viszonyban jelenik meg az adott szituációban: a terapeuta és a kliens közti interakciókban, a kliens és a választott történet közti kapcsolatban, valamint a kliens saját interpretációi közti lehetőségekben, a terápiás alkalmazás miatt bekövetkező változásokban. Csoportterápiás esetekben pedig a metafora-feldolgozás egy újabb dimenzióját határozza meg a csoporttagok közti relációban értelmezhető feldolgozási részfolyamat. Ebben a speciális beszédhelyzetben a metaforák értelmezésének leírásához indokoltnak látszott a dinamikusság bevezetése magába a modellbe, ugyanis ezt a feldolgozási folyamatot nem lehetséges egy egysíkú, egyenesági következtetéseket tartalmazó rendszerben lejegyezni, megmutatni. Reflektálva az e tárgykörben elvégzett munkára, szeretnék utalni rá, hogy mind a terápiás történetmondással, mind a mesei metaforikus nyelvhasználati formákkal kapcsolatos vizsgálatok egy hosszútávra tervezett kutatómunka első néhány állomásának eredményeit tükrözik. A jövőben megvalósuló kvalitatív vizsgálatok egy lehetséges irányvonala lehet e témának a narratív pszichológia (László, 1999, 2005; Ehmann, 2002) irányából történő megközelítése, a narratív kategoriális tartalomelemzési (Ehmann et al., 2014) technika bevezetése a terápiás célú történetmondási szituációkban elhangzó elbeszélések és diskurzusok elemzésébe, ahogyan arra a 10., kitekintésnek szánt fejezetben is utaltam.

6. A kutatás hasznosíthatósága, lezárás

Dolgozatom elméleti és empirikus kutatási eredményeivel igyekeztem a témával kapcsolatos nyelvészeti és terápiás történetmondással foglalkozó kutatásokhoz hozzájárulni. Örömmel tölt el, hogy a mesemondással és a mesebefogadás óvodás gyermekekre gyakorolt hatásaival kapcsolatos tudományos publikációim hatással voltak például olyan gyógypedagógiai vonatkozású munkákra is, mint a halmozottan sérült cerebrális paresis1-es gyermekek mesélési folyamatainak tipikustól eltérő vonásaival foglalkozó kutatásokra (Pintér, 2019). Bízom benne, hogy a tudományos célokon túl dolgozatom bizonyos részletei hasznosak lehetnek a történetmondással foglalkozó szakemberek, terapeuták, óvodapedagógusok vagy akár a mesemondás fontosságára odafigyelő szülők számára is.

Végezetül a disszertáció témájához hűen két külön kultúrkörből származó mesezáró formulával szeretném zárni gondolatmenetemet:

”Ez volt a mesénk.

Az öregek hagyták miránk, mi meg elmondtuk tinéktek, hogy fennmaradjon az emlékezete.”

(perzsa mesezáróformula)

„Aki hosszabb mesét tud,

most a sárkány után fut.

Többet akarsz hallani?

Utána kell szaladni!”

(magyarországi-román mesezáróformula)²

---

² Az idézett példák Bajzáth Mária mesepedagógiával foglalkozó weboldaláról származnak: <https://mese.mesepedagogia.hu/2016/02/15/mesekezdo-formulak-mesekezdesek-a-vilag-minden-tajarol/>

A tézisekhez felhasznált szakirodalom

- Aczél, P. & Bencze, L. (2007). *Hatékonyág és meggyőzés a kommunikációban*. Budapest: Zsigmond Király Főiskola és L'Harmattan Kiadó.
- Barra, M. (2014). A beszédjellemzők és a testbeszéd-jellemzők összefüggései a közvetlen emberi kommunikációban. Doktori disszertáció. In *Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Alkalmazott Nyelvészet Doktori Program*. Budapest.
- Boldizsár, I. (2010). *Meseterápia: Mesék a gyógyításban és a mindennapokban*. Budapest: Magvető Kiadó.
- Boldizsár, I. (szerk.) (2014). *Meseterápia a gyakorlatban: A Metamorphoses Meseterápia alkalmazása*. Budapest: Magvető Kiadó.
- Buda, B. (1986). *A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei*. Budapest: Animula Kiadó.
- Carston, R. (2002). *Thoughts and utterances: the pragmatics of explicit communication*. Oxford: Blackwell.
- Cohen, L., Manion, L., Morrison, K. (2013). *Research methods in education*. Abingdon: Routledge.
- Csibra, G., & Gergely, Gy. (2006). Social learning and social cognition: The case for pedagogy. In Munakata Y. & Johnson M. H. (eds.): *Processes of Change in Brain and Cognitive Development: Attention and Performance* (249–274). Oxford: Oxford University Press.
- Csibra, G., & Gergely, Gy. (2009). Natural Pedagogy. *Trends in Cognitive Sciences*, 13, 144–153.
- Ehmann, B. (2002). *A szöveg mélyén. A pszichológiai tartalomelemzés*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.
- Ehmann, B., Csertő, I., Ferenczhalmy, R., Fülöp, É., Hargitai, R., Kővágó, P., Pólya, T., Szalai, K., Vincze, O. & László, J. (2014). Narratív kategoriális tartalomelemzés: a NARRCAT. In Takács A., Varga V., & Vincze V. (szerk.): *X. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferencia* (136–147). Szeged: Szegedi Tudományegyetem, Informatikai Tanszékcsoport.
- Ivaskó, L., & Papp, M. (2017). A kulturálisan releváns információk átadása mint az emberi nyelvhasználat egy sajátos formája. In Szécsényi T. & Németh T. E. (szerk.): *Stratégiák és struktúrák: Tanulmányok Kenesei István 70. születésnapjára* (21–33). Szeged: JATEPress.
- Ivaskó, L., & Papp, M. (2019). A metaforikus nyelvhasználat szerepe a terápiás történetmondásban. *Jelentés és Nyelvhasználat* 6, 85–95.

- Ivaskó, L., & Papp, M. (2020). A metaforák jelentésváltozásának szerepe a terápiás történetmondásban relevanciaelméleti perspektívából. In Simon G. & Tolcsvai Nagy G. (szerk.): *Nyelvtan, diskurzus, megismerés* (289–309). Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
- Keszeg, V. (2002). *Homo narrans. Emberek, történetek és kontextusok*. Kolozsvár: Komp-Press–Korunk Baráti Társaság.
- Keszeg, V. (2011). *A történetmondás antropológiája*. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság, BBTE Magyar Néprajz és Antropológiai Tanszék.
- Kövecses, Z. (1998). A metafora a kognitív nyelvészetben. In Pléh Cs. & Győri M. (szerk.): *A kognitív szemlélet és a nyelv kutatása* (50–82). Budapest: Pólya Kiadó.
- Kövecses, Z. (2005). *A Metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*. Budapest: Typotex.
- Kövecses, Z. (2006). A fogalmi metaforák elmélete és az elmélet kritikája. *Világosság* 8–9–10, 87–97.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (1999). *Philosophy in The Flesh*. Chicago: The University of Chicago Press.
- László, J. (1999). *Társas tudás, elbeszélés, identitás. A társas tudás modern szociálpszichológiai elméletei*. Budapest: Scientia Humana/Kairosz.
- László, J. (2005). *A történetek tudománya. Bevezetés a narratív pszichológiába*. Budapest: Új Mandátum Könyvkiadó.
- Neulinger, Á. (2016). Több-módszertanú és vegyes módszertanú kutatások – Korreferátum Simon Judit „Kutatás-módszertani trendek a marketingben” című tanulmányához. *Vezetéstudomány - Budapest Management Review*, 47 (4).
- Papp, M. (2018a). A nem szó szerinti jelentések szerepe a Metamorphoses Meseterápiás Módszerben pragmatikai perspektívából. *Argumentum*, 14, 327–338.
- Papp, M. (2018b). Az osztenzív stimulusok szerepe a mesék átadásában és megértésében. *Anyanyelv-pedagógia*, XI. (4), 24–36.
- Papp, M. & Ivaskó, L. (2017). Hogyan meséljünk? A mesemondás mint természetes pedagógiai eszköz. In Prax L. & Hoss A. (szerk.): *Találkozások az anyanyelvi nevelésben 3. Szabályok és/vagy kivételek* (165–177). Pécs: PTE BTK Nyelvtudományi Tanszék – Film-Virage Kulturális Egyesület.

- Pintér, H. (2019). A mesemondás és a mesebefogadás hatásai az óvodás gyermekekre és a halmozottan sérült cerebrális paresises gyermekek mesélési folyamatainak tipikustól eltérő vonásai. *Tudomány és Hivatás 1*, 11–21.
- Ranke, K. (1967). Kategorienprobleme der Volksprosa. *Fabula*, 9 (1-3), 4–12.
- Sperber, D. (1996). *Explaining Culture: A Naturalistic Approach*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Sperber, D. & Wilson, D.(1995[1986]): *Relevance: Communication and Cognition*. Oxford: Blackwell.
- Sperber, D. & Wilson, D. (2008/2013). A metafora leleplezése. (Ford. Farkas Judit.) In: Pléh Cs. (szerk.): *Általános Nyelvészeti Tanulmányok XXV*. (313–338). Budapest: Akadémiai Kiadó. [Sperber, D. & Wilson, D. (2008). A deflationary account of metaphors. In: R. W. Gibbs, Jr. (ed.): *The Cambridge handbook of metaphor and thought* (84–105). Cambridge: Cambridge University Press - rövidített változata]
- Stallings, F. (1988). The Web of Silence: Storytelling's Power to Hypnotize. *The National Storytelling Journal* Spring/Summer.
- Tátrai, Sz. (2011). *Bevezetés a pragmatikába: Funkcionális kognitív megközelítés*. Budapest: Tinta Könyvkiadó.
- Tátrai, Sz. (2017). Pragmatika. In Tolcsvai Nagy G. (szerk.): *Nyelvtan*. (899–1058). Budapest: Osiris Kiadó.
- Tátrai, Sz. (2019). A kontextualizáció perspektivikussága és metapragmatikai reflektáltsága az elemi és az összetett mondatokban. In Laczkó K. & Tátrai Sz. (szerk.): *Kontextualizáció és metapragmatikai tudatosság*. Budapest: ELTE Eötvös József Collegium.
- Verschueren, J. (1999). *Understanding pragmatics*. London, New York, Sydney Auckland: Arnold.
- Wilson, D. (2018). Relevance Theory and Literary Interpretation. In T. Cave & D. Wilson (eds.): *Reading Beyond the Code. Literature and Relevance Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Wilson, D. & Carston, R. (2008). Metaphor and the „emergent property” problem: a relevance-theoretic treatment. *The Baltic International Yearbook of Cognition, Logic and Communication*, 3 (3), 1-40.

A szerző disszertáció témájához kapcsolódó publikációs tevékenysége

1. Publikációk

- Ivaskó, L., & Papp, M. (2017). A kulturálisan releváns információk átadása mint az emberi nyelvhasználat egy sajátos formája. In Szécsényi T. & Németh T. E. (szerk.): *Stratégiák és struktúrák: Tanulmányok Kenesei István 70. születésnapjára* (21–33). Szeged: JATEPress.
<http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/15093/>
- Ivaskó, L., & Papp, M. (2019). A metaforikus nyelvhasználat szerepe a terápiás történetmondásban. *Jelentés és Nyelvhasználat* 6, 85–95.
http://acta.bibl.u-szeged.hu/66348/1/jelentes_2019_002_085-095.pdf
- Ivaskó, L., & Papp, M. (2020). A metaforák jelentésváltozásának szerepe a terápiás történetmondásban relevanciaelméleti perspektívából. In Simon G. & Tolcsvai Nagy G. (szerk.): *Nyelvtan, diskurzus, megismerés* (289–309). Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
https://www.eltereader.hu/media/2020/09/Simon-Tolcsvai_Nyelvtan-diskurzus-megismer%C3%A9s_WEB.pdf
- Papp, M. (2018a). A nem szó szerinti jelentések szerepe a Metamorphoses Meseterápiás Módszerben pragmatikai perspektívából. *Argumentum*, 14, 327–338.
https://epa.oszk.hu/00700/00791/00015/pdf/EPA00791_argumentum_2018_14_327-338.pdf
- Papp, M. (2018b). Az osztenzív stimulusok szerepe a mesék átadásában és megértésében. *Anyanyelv-pedagógia*, XI. (4), 24–36.
<http://www.anyanyelv-pedagogia.hu/cikkek.php?id=756>
- Papp, M. (2020). A mese mint speciálisan emberi tanulási és tanítási forma különböző képességprofilú óvodáskorú gyermekek esetében. In: Lócsi T. & Pölcz, Á. (szerk.): *Disciplina in fabula: Közelítések a meséhez*. Budapest: ELTE Eötvös Kiadó.
https://www.eltereader.hu/media/2020/03/Disciplina_in_fabula_BELIV_ek_web_drotozo tt.pdf
- Papp, M. & Ivaskó, L. (2017). Hogyan meséljünk? A mesemondás mint természetes pedagógiai eszköz. In Prax L. & Hoss A. (szerk.): *Találkozások az anyanyelvi nevelésben 3. Szabályok és/vagy kivételek* (165–177). Pécs: PTE BTK Nyelvtudományi Tanszék – Film-Virage Kulturális Egyesület.
<http://publicatio.bibl.u-szeged.hu/15095/>

2. Konferencia-előadások, poszterek

Ivaskó, L. & Papp, M. (2018). A mese mint speciálisan emberi tanulási és tanítási forma. Absztrakt. In Golyán Sz. & Lócsi T. (szerk.): *A mese interdiszciplináris megközelítései*. Nemzetközi Tudományos Konferencia. Budapest, Magyarország: Eötvös Loránd Tudományegyetem Tanító- és Óvóképző Kar, 12.

Ivaskó, L. & Papp, M. (2018). Effectiveness of storytelling depending on stress and other ostensive variables. Abstract. In *Olinco 2018: Olomouc Linguistics Colloquium: Book of Abstracts*, 84-85.

Papp, M. & Ivaskó, L. (2017). About the role of figurative language use in communicative and therapeutic storytelling Abstract. In: Mario, Brdar (szerk.) *Third International Symposium on Figurative Thought and Language*. Eszék, Horvátország, 74.

Papp, M. & Ivaskó, L. (2018). Functions of ostensive communicative stimuli of storytelling for children. Poster. X. Dubrovnik Conference on Cognitive Science: Communication, Pragmatics, and Theory of Mind. 24 May – 27 May 2018, Dubrovnik, Croatia.